

Aljuš PERTINAC

Frane Adam, Matej Makarovič,
Borut Rončević, Matevž Tomšič

**Socio-kulturni dejavniki
razvojne uspešnosti**

Slovenija v evropski perspektivi
Znanstveno in publicistično središče,
Ljubljana, 2001, str. 205

Nič ne zaposluje duha akademikov in splošne slovenske javnosti v tolikšni meri, kot ravno trajajoči proces vključitve Slovenije v evro-atlantske integracije. Avtorje pričujočega dela je po njihovih lastnih besedah vodilo predvsem delo v okviru nastajajočega projekta "Strategija gospodarskega razvoja Slovenije" oziroma opravljanje raziskave o socialnih indikatorjih za potrebe tega projekta. Podnaslov Slovenija v evropski perspektivi je tako dovolj zgovoren sam po sebi.

Pričujoče delo predstavlja enega boljših v vrsti poizkusov, da se bi tudi Slovenija priključila miselnim tokovom, ki so trenutno med močnejšimi v Evropi in ki se ukvarjajo s samorefleksijo in novimi teorijami družbenega razvoja. Med zastopnike tovrstnih razmišljanj lahko štejem predvsem sociologe kot sta Anthony Giddens in Ulrich Beck. Ambicija avtorjev je bila narediti korak več pri vzpostavljanju evalvacijskega sistema za spremljanje razvojnih procesov v Sloveniji in ostalih, pogojno rečeno tranzicijskih državah. Njihovo sporočilo je jasno: če hoče Slovenija postati razvojno uspešna družba in se približati zahodnoevropski ravni razvoja, se mora zgledovati po državah, kot sta Irska in Finska ter oblikovati strateške programe na podlagi človeškega, intelektualnega, kulturnega in socialnega kapitala.

Že sama "zamisel o knjigi, ki bi na strnjen način prikazala razvojne indikatorje", bi morala biti dovolj, da bi z ušesi zastrigli ne samo sociologi, temveč tudi ekonomisti in predvsem politologi. Avtorji, ki se na analitičen način in "oboroženi" z mnogimi statističnimi podatki iz sekundarnih virov lotevajo definiranja socio-kulturnih dejavnikov razvojne uspešnosti Slovenije, začetno zanimanje za obravnavano tematiko v celoti

upravičijo. Še posebej hvale vredna pa se zdijo njihova prizadevanja za celovit opis lastnosti, značilnosti in funkcij kategorije socialnega kapitala. Prav tako je hvalevredno, da je na enem mestu zbranih toliko podatkov o nujnosti tesnega sodelovanja med znanstveno in podjetniško sfero, ki edino lahko prinese napredek, hkrati pa ublaži negativne posledice, ki jih slednji lahko povzročijo.

Sodobnim trendom navkljub, ali pa morda celo zaradi poplave "post-teorij", gledajo na to predvsem kot na nadaljnjo izpeljavo in ne kot na odločilen prelom z modernostjo. Pri tem ne zanemarjajo ugotovitev apologetov informacijske, postindustrijske ali postmoderne družbe. Poudarjajo pa pomen dimenzij nadzora in oblikovanja družbenega konsenza ter na ta način tudi vlogo države kot regulacijskega mehanizma, ki spodbuja aktivnosti in hkrati določa njihove oblike in pogoje dela. Zavedajo se, da "sam (družbeni) razvoj prinaša vrsto tveganj, s katerimi se mora družba znati soočiti, da bi se lahko njen razvoj nadaljeval in celo, da bi preprečila njegove potencialno katastrofalne učinke" (str. 5).

Modernizacijski družbeni razvoj po mnenju avtorjev odraža predvsem dimenzije, kot je civilizacijska kompetenca, ki predpostavlja bistveno vlogo kulturnih obrazcev in jo avtorji obravnavajo kot zgodovinsko ozadje razvoja določene družbe ali regije. Koncept podjetniškega duha zajema določene načine delovanja na trgu in znotraj organizacij. Širitev in uporabo znanja, povezano s spodbujanjem inovacij in oblikovanjem informacijsko-telekomunikacijske infrastrukture, zajemajo s pojmom kognitivna mobilizacija. Družbena kohezivnost opisuje potrebo po vzdrževanju določenih skupnih identitet in potrebo po preprečevanju delitev in neenakosti, ki lahko na družbeni razvoj delujejo disfunkcionalno. Posebne pozornosti je vreden tudi vidik kakovosti političnih institucij, v katerega so vključene predvsem poudarjena sposobnost za oblikovanje konsenza prek demokratičnih mehanizmov, učinkovita politična regulacija in pravna država z vsemi omejitvami, ki jih predstavlja klasični model birokracije. Slednjega avtorji dopolnjujejo z

nekaterimi sodobnejšimi koncepti družbene koordinacije. V tem kontekstu posebej izpostavljajo odvisnost delovanja tovrstnih konceptov družbene koordinacije od socialnega kapitala, ki ga razumejo kot resurs za reševanje problemov zaupanja, koordinacije in kooperacije.

Adam, Makarovič, Rončević in Tomšič gradijo svojo analizo na treh ravneh. Prvo raven analize tvori civilizacijska kompetenca, psihokulturni socializacijski vzorec, ki se sedimentira, prenaša iz generacije v generacijo, se akumulira, pa tudi spreminja in inovira (invention of tradition). Druga, za avtorje najpomembnejša raven, zajema pet sklopov internih razvojnih dejavnikov: kognitivno mobilizacijo, socialni kapital, podjetništvo, kakovost političnih institucij in družbeno kohezivnost. Tretja raven, odprtost družbe navzven, je obravnavana kot eksteren oziroma eksogen dejavnik. Pri tem so interni dejavniki odvisni od organizacije in sinergije znotraj določene družbe, odprtost je sicer tudi rezultat notranje organiziranosti, hkrati pa pomeni racionalno izkoriščanje zunanjih virov za lastni razvoj in aktivno prilagajanje na kompleksnejše okolje.

Ali bo torej tranzicijskim državam in predvsem Sloveniji uspel preboj med razvojno najuspešnejše države Evropske Unije, je tako predvsem odvisno od razvita sposobnosti, ki jih opisanih šest indikatorjev zajema. Razvojni dosežki so za avtorje kombinacija civilizacijske kompetence in predvsem interakcije med razvojnimi dejavniki.

Avtorji nenazadnje tudi sami ponujajo prednosti tovrstnega pristopa k analizi, med drugim holistični pristop, teoretsko osmišljenost izbranih indikatorjev, preverjanje zanesljivosti in veljavnosti uporabljenih baz podatkov ter njihovo informativno vrednost. Vendar pa sama operacionalizacija in kvantifikacija oblikovanih indikatorjev kljub uporabnosti ugotovitev, do katerih so avtorji prišli s pomočjo podatkov iz mednarodnih raziskav, kot je World Competitiveness Yearbook, ni tisto, kar bralca najbolj pritegne in ima zanj najvišjo uporabno vrednost. Materija dela je enako privlačna tako za družboslovce kot tudi za vse, ki jih vodi zgolj ali pa predvsem poslovni interes. Tovrstni pristop, ki poleg zadostne mere

samo ocenjevanja upošteva tudi pogled od zunaj, s ptičje perspektive, je nadvse dobrodošel, ker nam daje dovolj informacij, da si ustvarimo mnenje o razvojnih možnostih Slovenije in perspektivah njenega članstva v Evropski Uniji.

Po mnenju avtorjev Slovenija vsekakor sodi v prvo skupino tranzicijskih držav, se pravi tistih, ki so se najbolj korenito lotile družbenih reform. Hkrati pa Slovenija zaostaja za "razvojnim jedrom", kar zadeva dinamične vidike razvoja najbolj pripravljenih držav članic Evropske Unije. Zmanjšanje zaostanka bi pomenilo izoblikovanje Slovenije v propulzivno, duhovno sproščeno ter socialno in tehnološko inovativno, vibrantno družbo. Največji hendikep pri zmanjševanju razvojnega zaostanka pa bo za Slovenijo sorazmerno nizka stopnja socialnega kapitala, ki se kaže v pomanjkanju reflektivnega zaupanja, kooperacije in samoorganizacije.

Posebej velja izpostaviti, da avtorji poudarjajo pomen dinamičnih vidikov razvoja. Ugotavljajo, da je znanje tista strateška surovina, ki je ima Slovenija največ in ki, skupaj s kakovostjo in hitrostjo informacij, tvori njene kompetitivne prednosti. Ravno zato, ker so se avtorji posvetili tudi prihodnjim izzivom slovenske družbe, Socio-kulturni dejavniki razvojne uspešnosti niso samo poizkus sociološke, na zbranih podatkih temelječe analize trenutnega stanja razvojne uspešnosti Slovenije.

Marko KOSIN

Milan Jazbec

The Diplomacies of New Small States.

The case of Slovenia with some comparison from the Baltics.

Ashgate, 236 str.

Diplomacija novih majhnih držav vzbuja zanimanje mnogih teoretikov in praktikov. Po padcu Berlinskega zidu so številni narodi dobili priložnost, da oblikujejo svoje nacionalne države. Pri tem so morali pokazati zobe centralnim oblastem in konservativnim silam v državah, katerih del so dotlej